

การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

Educational Institution Administration in Era 4.0 based on Iddhipada IV
under the Office of Secondary Education Service Area 30

พระสุทธิพงษ์ สุเมธโส (งอกลาภ)¹, เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร.²,
พระครูสโมธานเขตคณารักษ์,ดร.³

Phra Sutthipong Sumedhaso (Ngoklap)¹, Choaathikanboonchuay Chotiwongso, Dr.²,
Phrakhru Samothankhetkanarak, Dr.³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2560

Email : ps.fire.phoenix@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 จำแนกตามตำแหน่งการทำงาน วุฒิการศึกษา และอายุ (3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 325 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตา

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

² Graduate student, Department of Master of Arts Degree, Faculty of Buddhist Educational Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus

² ประ.ด.(การบริหารการศึกษา), อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

² Ph.D.(Educational Administration), Instructor Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus

³ ประ.ด.(การบริหารการศึกษา), อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

³ Ph.D.(Educational Administration), Instructor Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus

* ได้รับบทความ: 19 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 27 กุมภาพันธ์ 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 15 มีนาคม 2562

Received: January 19, 2019; Revised: February 27, 2019; Accepted: March 15, 2019

ร่างของเครื่องชี้และมอร์แกน และกลุ่มเป้าหมายจำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .98 และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test แบบ One-Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน และด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 จำแนกตามตำแหน่งการทำงาน วุฒิการศึกษา และอายุ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า 1) ควรมีการวางแผนในการส่งเสริมและชี้แนะแนวทางให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริตและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน 2) ควรมีความพอใจในการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในภายในสถานศึกษา 3) ควรส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ ติดตามข่าวสารบ้านเมือง และจะต้องเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ความสามารถให้มากยิ่งขึ้น 4) ควรเน้นการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา การจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ 5) ควรมีการวางแผนจัดโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 6) ควรมุ่งเน้นการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน

คำสำคัญ : 1. การบริหาร 2. สถานศึกษายุค 4.0 3. หลักอิทธิบาท 4

ABSTRACT

The Objectives of the research article were:1) to study the educational institution administration in the era 4.0 based on Iddhipadadhamma IV (iddhipāda, path of accomplishment) of the schools under the Office of Secondary Education Service Area 30; 2) to compare the samples' opinions towards the mentioned administration, classified by the sample personal factors: position, education and age; 3) to find out the ways to develop the foresaid administration. The samples of this mixed method research were 325 of educational administrators and teachers. The sample size was determined by using the method of Krejcie and Morgan. The target group included 20 samples, selected by purposive sampling. The tools used in data collection were a questionnaire with its

reliability value of .98 and in-depth interview. The following statistics: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, F-test (One Way ANOVA) were used in the data analysis.

The research results were as follows:

1. The mean scores of the educational institution administration in the era 4.0 of the schools under the Office of Secondary Education Service Area 30 in both overall and studied aspects were at a high level. The highest can be seen in that of the aspect 'the support of teacher and educational personnel development' followed by that of 'development of student quality and educational management to increase competitive capacity', 'development of a management system and encouragement of all sectors to participate in educational management' and 'educational management to increase the quality of life and environmental friendliness'.

2. Classified by the samples' personal factors (position, education and age), the comparative scores of the samples' opinions towards the aforesaid administration were different with the statistical significance level at .01.

3. Guidelines for the development of educational management in the era 4.0, according to on Iddhipada IV are as follows: 1) there should be a plan for promoting and guiding students to be honest. and to have ideal of anti-corruption; 2) there should be satisfaction of bringing electronic media and modern technology to use within educational institutions, 3) teachers should be encouraged to develop themselves, to follow the news of the country and increase their skills, knowledge and capacity continuously; 4) the development of digital technology for education should be focused; lifelong learning, flexible learning, learning accessible with no time limit and location should be created; 5) the projects related to the conservation of nature and the environment such as green school, world conservation and energy conservation should be planned; 6) coordination, promotion, support for parents, communities and all related agencies should be focused on taking part in improving the quality of education

Keywords : 1. Administration 2. Educational Institution 4.0 3. Iddhibhadda 4

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องมาจากพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์สิ่งต่างๆ ได้รับการพัฒนาโดยเทคโนโลยี แต่ยังมีปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ

เทคโนโลยี และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ง) รัฐจึงมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ(สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560 : 13) ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงมุ่งเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมและการพัฒนานวัตกรรม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์ บริการใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี โดยส่งเสริมความร่วมมือและการเป็นหุ้นส่วนของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชนในทุกสาขา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 13-14)และยังได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นแนวทางสู่การยกระดับการศึกษาไปสู่ยุค 4.0(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ฉ-๗)

การศึกษา 4.0 จึงเป็นการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ถือเป็นความยากและความท้าทายของผู้ที่ต้องทำหน้าที่ในการสอนการพัฒนาในด้านการศึกษานั้น จึงจำเป็นต้องเร่งดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับเด็กไทยได้เข้าก้าวสู่ไทยแลนด์ 4.0 อย่างเป็นรูปธรรมในหลายๆ ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560 : 2)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและหาแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่า สถานศึกษาทุกแห่งควรที่จะมีคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนเดียวกัน ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สามารถนำไปใช้งานได้จริง และด้วยการเปลี่ยนแปลงในยุคการศึกษา 4.0 นี้ จะเป็นตัวกำหนดกรอบให้ครูผู้สอนในการที่จะพัฒนาการสอนและความสามารถของตนให้มากขึ้น เพิ่มสมรรถนะให้มากขึ้นกว่าเดิม ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาก็ควรที่จะมีการบริหารให้ทันยุคทันสมัย นำนโยบายเรื่องแผนการศึกษามาปรับใช้ โดยสามารถนำหลักธรรม อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นธรรมที่ทำให้เราประสบความสำเร็จ มาใช้ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จำแนกตามตำแหน่งการทำงาน วุฒิการศึกษา และอายุ

2.3 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งการทำงานต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 แตกต่างกัน

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 แตกต่างกัน

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลัก อิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

4.2 สถานศึกษาได้รับข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อนำไปพัฒนาบุคลากรของตนเอง

4.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอื่นๆ สามารถนำแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ประยุกต์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาในสังกัด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 จำนวน 37 โรงเรียน มีผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 68 คน และครูจำนวน 2,005 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 2,073 คนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน รวมทั้งสิ้นจำนวน 325 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 กำหนดตามกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน และครูผู้สอนจำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน โดยการเลือกสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งเลือกจากสถานศึกษาดีเด่นและติดอันดับต้นๆ ในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ และใช้แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

6. ผลการวิจัย

6.1 การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษารองลงมาคือ ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6.2 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 จำแนกตามตำแหน่งการทำงาน วุฒิการศึกษา และอายุ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.3 แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า 1) ควรมีการวางแผนในการส่งเสริมและชี้แนะแนวทางให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริตและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน 2) ควรมีความพอใจในการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในภายในสถานศึกษา 3) ควรส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ ติดตามข่าวสารบ้านเมือง และจะต้องเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ความสามารถให้มากยิ่งขึ้น 4) ควรเน้นการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา การจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ 5) ควรมีการวางแผนจัดโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 6) ควรมุ่งเน้นการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน

7. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

7.1 การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอนิวัณน์ ปภัสสรจิตโต (ช่อจันทร์) (2558 : 68-70) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของเจ้าอาวาสในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

7.2 ผลจากการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยจำแนกตามสถานภาพทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ ตำแหน่งการทำงาน วุฒิการศึกษาและอายุ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

7.2.1 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งการทำงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งการทำงานที่แตกต่างกัน

ย่อมมีความคิดเห็นในการบริหารสถานศึกษาที่ต่างกัน ซึ่งความเข้าใจในการบริหารของผู้บริหารและครูผู้สอนจึงแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรายุ เกื้อทาน (2559 : 41) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติดีกว่าครูผู้สอน

7.2.2 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า วุฒิกศศึกษาส่งผลต่อวิธีคิดในการบริหารงานด้านต่างๆของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ผู้ที่เรียนจบในระดับที่สูงก็จะมีความคิดเห็นที่ก้าวหน้ากับแผนการบริหารได้ง่ายกว่าผู้ที่จบเพียงปริญญาตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของไกรวัลย์ รัตนะ (2558 : 1) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามวุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.2.3 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า อายุที่ต่างกัน ทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดต่าง ผู้ที่มีอายุน้อยอาจจะยังไม่มีประสบการณ์เท่าที่ควรแต่ก็มีความสามารถทางด้านเทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ ส่วนคนที่มียามากขึ้นก็จะมีประสบการณ์ที่มากแต่เรื่องการใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ยังคงต้องเรียนรู้และปรับตัวอีกมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญณ์พัชร เพิ่มพูน, ประภาศ ปานเจียง, และยรรยง ศชรรัตน์ (2561 : 415) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่าครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคใต้ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.3 แนวทางการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยบูรณาการจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์อธิบายผล ดังนี้

7.3.1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนในการส่งเสริมและชี้แนะแนวทางให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริตและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เห็นว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นปัญหาของสังคมไทยที่แก้เท่าไรก็ไม่มีวันหมด คนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมีมากมาย ดังนั้น การเริ่มสอนตั้งแต่เด็ก จึงเป็นหนทางหนึ่งที่สามารถจัดปัญหาเหล่านี้ให้หมดไปด้วยความเชื่อมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตที่จะทำให้ นักเรียนแต่ละคนโตไปด้วยความมั่นคงในการประกอบอาชีพอย่างสุจริตและปฏิบัติตามหลักธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของกำจร อ่อนคำ (2559 : 30) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่หลักคุณธรรมเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดรองลงมา ได้แก่ หลักนิติธรรมหลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใสและหลัก

ความคุ้มค่าตามลำดับ

7.3.2 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เข้ามาใช้ภายในสถานศึกษา เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ในโลกยุคที่มีการใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น การเรียนการสอนภายในสถานศึกษาจึงควรมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจมากขึ้น เข้าใจได้ง่ายมากขึ้น ไม่เบื่อและตั้งใจเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวัลย์ นนทเกศ (2559 : 47) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษายุคปัจจุบัน

7.3.3 ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ ติดตามข่าวสารบ้านเมืองให้มากขึ้นและจะต้องเพิ่มพูนทักษะความรู้ความสามารถให้มากยิ่งขึ้น เพื่อใช้ในการพัฒนาทางด้านการสอนของครูผู้สอน ซึ่งครูผู้สอนจะต้องมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ได้ตามมาตรฐานของหลักสูตรการเรียนของนักเรียนแต่ละระดับชั้น เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ครูผู้สอนจะต้องคอยพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ความรู้ได้รับการขัดเกลาอย่างสม่ำเสมอสอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ ปานทอง (2556 : 193) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ 9 ปัจจัยคือเจตคติต่อวิชาชีพครูความรู้ทางวิชาชีพแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์การพัฒนาตนเองการจัดกระบวนการเรียนรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มงานวัฒนธรรมการเรียนรู้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและวิธีการพัฒนามี 15 วิธี คือ การฝึกอบรมการดูตัวอย่างโดยการฟังตัวการศึกษาจากคู่มือ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาตนเองให้มีหลักวิชาหลักคิดหลักปฏิบัติการพัฒนาตนเองโดยแสวงหาความรู้รอบด้านแล้วสรุปข้อเท็จจริง

7.3.4 ด้านการขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา การจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย สามารถเข้าถึงได้ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การพัฒนาการเข้าถึงการเรียนการสอน โดยสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา โดยการเข้าผ่านระบบออนไลน์ที่มีคลังข้อมูลของการศึกษาทุกช่วงระดับชั้น ข้อมูลที่ได้จะต้องเข้าถึงง่ายและมีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ตามหลักสากล ซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาให้เป็นผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธิพงศ์ พลอาจ(2557 : 24) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้โดยวิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) มี 12 กลยุทธ์ มาตรการในการดำเนินการตามกลยุทธ์ จำนวน 36 มาตรการ และตัวชี้วัดที่แสดงถึงความสำเร็จ จำนวน 54 ตัวชี้วัด

7.3.5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การจัดโครงการต่างๆ จะช่วยให้นักเรียนได้มีการตระหนักถึงความยากลำบากในการช่วยโลกและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกรักธรรมชาติและมีความภาคภูมิใจต่อตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของชนิดาภา บุญเลิศ (2561 : 97) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การสร้างความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม เชิงบูรณาการแนวพุทธ ผลการวิจัยพบว่าหลักธรรมกับความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการพัฒนา ด้านสังคมในการอยู่ร่วมกันด้วยการไม่เบียดเบียน การพัฒนาจิตใจให้มีเมตตาต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีคุณธรรม รู้คุณของธรรมชาติ และมีความเข้าใจความเป็นจริงมีความคิดสร้างสรรค์สิ่งที่ดี และเหมาะสม จะช่วยให้นักเรียนมีความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม

7.3.6 ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนเป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การดำรงอยู่ของสถานศึกษาในชุมชนควรที่จะได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ทำให้ทุกคนที่ต่างทำหลากหลายหน้าที่และตำแหน่งงานได้เข้าใจถึงสภาพปัญหาได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุมสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็น สอดคล้องกับงานวิจัยของอรทัย พระทัด (2558 : 2) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์กรณีศึกษาชุมชนป้อมมหากาฬ ผลการวิจัย พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนป้อมมหากาฬ หน่วยงานภาครัฐควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการรับฟังแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสดงบทบาทของชุมชนพร้อมกับตัดสินใจร่วมกันในแนวทางการวางแผนการดำเนินโครงการต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ควรมุ่งเน้นในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้านความเป็นพลเมืองในทุกระดับการศึกษาให้มากขึ้น สร้างจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองดีให้นักเรียน และควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและลักษณะที่พึงประสงค์แก่นักเรียนอยู่เสมอๆ ทำให้พัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติ

8.1.2 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันควรจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านดนตรีและกีฬาให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพทางด้านดนตรีและกีฬาให้นักเรียน ช่วยให้นักเรียนได้ออกกำลังกาย ทำให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีขึ้นตามไปด้วย นักเรียนเข้าเรียนได้อย่างมีความสุข ดังคำว่า เก่ง ดี มีสุข

8.1.3 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรวางแผนบุคลากรภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อกระจายอัตรากำลังครูผู้สอนให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ครูผู้สอนสอนตามความรู้ความสามารถและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

8.1.4 ด้านการขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ
 ควรสร้างความเข้มแข็งของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและระบบ
 คุ้มครองนักเรียนเพื่อลดภาวะการออกกลางคัน การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียน
 รู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ
 สิ่งแวดล้อม เพื่อเน้นการพัฒนาอย่างจริงจังให้มากยิ่งขึ้น

8.2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
 เพื่อต่อยอดการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป

8.2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อ
 การศึกษา เพื่อพัฒนาให้สามารถเข้าถึงได้สำหรับทุกคน ทั้งครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองและสามารถใช้รวม
 กันในทุกโรงเรียนทั่วประเทศ

9. เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์ณพัชร พิเศษพูน, ประภาศ ปานเจียง, และยรรยง ชครัตน์. (2561). สมรรถนะการบริหารงานวิชาการ
 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคใต้. **รายงานการประชุมหาใหญ่
 วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 9**. 20-21 กรกฎาคม 2561. มหาวิทยาลัยหาใหญ่.
 415-430.
- กำจร อ่อนคำ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การ
 บริหารส่วนตำบลตะเคียน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวิชาการสถาบัน
 วิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก**. 2(2). 30-31.
- ไกรวัลย์ รัตนะ. (2558). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา. **วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ**. 9(1). 1-10.
- จิรายุ เกื้อทาน. (2559). การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 1. **วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม**. 3(2).
 41-52.
- ชนิดาภา บุญเลิศ. (2561). การสร้างความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบูรณาการแนวพุทธ. **วารสาร
 สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ**. 9(1). 97-110.
- ทิพวัลย์ นนทเกท. (2559). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 3(1). 47-56.

- พระอนิวัณน์ ปกสุสรจิตโต (ช่อจันทร์). (2558). **การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของเจ้าอาวาสในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัทธิพงศ์ พลอาจ. (2557). กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 16(1). 24-39.
- วสันต์ ปานทอง. (2556). รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 15(ฉบับพิเศษ). 193-205.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564**. (ม.ป.พ.).
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท 프리ทวานกราฟฟิค จำกัด.
- อรทัย พระทัด. (2558). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์กรณีศึกษาชุมชนป้อมมหากาฬ**. การค้นคว้าอิสระ การบริหารจัดการสาธารณะ สำหรับนักบริหารรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

10. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร. ประธานกรรมการที่ปรึกษา พระครูโสโมธานเขตคณารักษ์,ดร. กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และตรวจแก้ไขตลอดเวลาในการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ จึงขอขอบพระคุณท่านทั้งสองเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รศ.ดร.สำเร็จ ยุธชัย ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้คำแนะนำและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้ศึกษาและช่วยเหลืออำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาและขอขอบคุณท่านผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาเป็นกตัญญูตอพระคุณบิดาและมารดาครูบาอาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเป็นอย่างดีที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยให้เป็นผลสำเร็จได้ดียิ่ง